esteld, alsof
an het Ge-
was; en ten
ied is, over-
slordig zou

erlijk staat,
omen waar,
che uitgave
bewerkt is.
eel mis. Ze
ev. 22:28).
genootschap
itiën daar-
onden. De
nergens de
niets dan
ordigheden;
an het *Ne-*
randeringen
pzet deden

vorden uit-
staan heeft,
e Bijbelge-
plaats van
altoos de
erpt.
ven: „Oor-
p zijn taak,
iet ernstig
uitgaven in
e tekst op
nderd was,
geoorloofde
en, en ons
tipt nauw-
oogenblik
randeren.
aarborg be-
het thans
adden, om
een steeds

o, dat het
ornamelijk
sch Genoot-
ekomen is,
lie concur-
zuiverder

et Bestuur
nen zitten,
Schrift als
die stellig
actie der
naarsaa we
en, gekant

rnen, Gro-
auwernood
deze drie
ken.
l voor de
is, en ook
Ethischen

, dat een
ctie, vroeg
omen: De
kkig. Wij
verzetting
er de Sta-
ndere ver-

esten dier
zelfs alles-
un tegen-
tatenover-
ds.
ve de uit-
dus ook
eserveerde
che Bijbel-
moeilijk
id kunnen

het be-
door God
nden, om
e zegenen

heeft een
nis.
om den
ler natiën,
elk huis

e Heilige
lingers, en
er als een
staan der
este boe-
onware
dan heeft
ek onder

rlandsch
gen waar-
n, indien
ar waren,
een lamp
n pad te

en waar-
rg elders
leen kun-
jk artikel
Genoot-
toverzet-
erzetting
mogelij-

rne, dat
ap thans
zeer wel
eenssins,
aden, om
n, en het

lijdschap
oen.

en ander

chap be-
te laten
van den

Archipel in Indië, die nog geen Bijbelvertaling rijk zijn.

Een uitnemend werk, maar tevens een werk waarmee veel gewaagd wordt.

Aan onze Statenoverzetting is gearbeid door een breeden kring van rechtzinnige, geleerde, getrouwe en ervaren mannen, die elkanders arbeid hebben nagezien. En nog laat hun overzetting op zoo menig punt te wenschen over, niettegenstaande het een vertaling gold in hun eigen taal.

Nu in Indië daarentegen wordt zulk een vertaling geleverd door één man; soms door een nog jong man; vaak door iemand, die allerlei eigen uitlegging in zijn vertaling indraagt; en tot overmaat van ramp door iemand die van de taal waarin hij overzet, ongeveer zooveel weet, als een jongen op de derde klasse Hoogere Burgerschool van het Engelsch.

Zulk een man verricht dan dien arbeid zonder dat soms ook maar iemand hem controleeren kan. Geheel op eigen wieken drijvend.

En toch, zooals die man het vertaalt, zoo is dan voor dit volk of dien stam de *Bijbel*.

Dat ook hierin een ernstig gevaar ligt, zal niemand ontkennen kunnen; te minder daar de vertalingen, vroeger in meer bekende Oostersche talen geleverd, van achteren soms zoo slecht bleken te zijn, dat ze nu reeds geheel moesten overgedaan.

Heerscht nu in zulk een genootschap een geest, dat men beeft voor de majesteit van Gods Woord, en zich uit vreeze Gods wachten zou iets onberadens te doen, dan wordt op al zulks gelet.

Nu daarentegen is dit *niet* zoo zeker.

Indertijd kenden we in Leiden Dr. E., van wien het in academische kringen bekend was, hoe hij spotte met alle geloof en niets van den Bijbel moest hebben.

Maar zie, de man studeerde Oostersch. En niet lang daarna of men hoorde, dat deze zelfde man, met hoog traktement, naar de Oost ging, om Gods Woord in een geheel vreemde taal over te zetten.

Men begrijpt, welk een stuitenden indruk dit maakte.

Onze conclusie is derhalve, dat we niets liever zagen, dan dat de geheele Bijbelverspreiding ten onzent in één hand kon komen, en dat wij voor ons, het *Nederlandsche Bijbelgenootschap* om zijn verleden niet zullen verwerpen.

Alvorens echter de zoen tusschen het Genootschap en het geloovig volk in den lande kan getroffen worden, zal het eisch zijn, dat, hetzij in het personeel, hetzij in de statuten waarborg worde geboden, dat de tekst door het Genootschap uit te geven, nooit een andere worden zal dan de Statenoverzetting, en die Statenoverzetting in zoo getrouw mogelijken tekst. Alsmede, dat vertaling in Oostersche talen en dialecten niet op de onvoorzichtige wijze zal geschieden, waarop dit thans vaak plaats heeft, maar onder zoodanigen waarborg als de ernst van Gods Woord eischt.

Conservatief.

Hoe sober en matig onze redactie zich in haar critiek over de Synode van Dordrecht *de anno* 1893 ook uitliet, toch schijnt het, dat er in deze zachte critiek nog enkele punten waren, die in sommiger oog niet billijk zijn.

Vooral schijnt het sommigen te hinderen, dat we spraken van „een derde deel", en dit „derde deel" in zijn optreden conservatief noemden; alsmede dat onze redactie iets afdong op het motief dat hier en daar bij de afvaardiging voorzat.

Dit laatste neemt de redactie van de *Roeper* (L. T.) zelfs zoo hoog op, dat ze vraagt, of men er onzen redacteur niet voor in kerkelijke behandeling moet nemen.

Zou het niet goed zijn, om voor 't vervolg dergelijke, door en door *revolutionaire*, ontheering van kerkelijke vergaderingen te voorkomen, dat een kerkeraad, Classis of Prov. Synode de over haar en hare afgevaardigden uitgebrachte oordeelvellingen in behandeling nam en over die critiek der betrokken personen eene uitspraak der kerkeraad hunner Gemeente verzocht?

We zijn benieuwd, of eenige classis of ook Provinciale Synode dit advies volgen, en niet minder benieuwd, wat de Amsterdamsche kerkeraad c. q. hierop antwoorden zal.

Maar uit zulk een advies blijkt dan toch, dat onze critiek, naar sommiger oordeel, nog niet zacht genoeg was.

Hierop wijzen we, niet om met de *Roeper* over deze aangelegenheid in polemiek te treden.

Daartoe zou noodig zijn, dat de *Roeper* begon met de feiten juist te constateeren. Nu zegt ze, dat „andere bladen op ons spoor en gezag" *(sic)* alzoo oorde iden; terwijl de stukken juist uitwijzen, dat wij zelven tegen sommiger o. i. *te* hard oordeel, waren opgekomen.

De *Roeper* laten we dus liggen, en voor ons goed en onverveemdbaar recht, om ook over de Synode de critiek van het vrije woord te laten gaan, pleiten we, wijl dit volmaakt overbodig is, met geen woord.

Maar wel wagen we een poging, om voorzooveel enkele broeders zich aan onze critiek gestooten hebben, hen te overtuigen, dat niets onbroederlijks was bedoeld.

Wat nu allereerst het woord „conservatief" en dat „derde deel" betreft, zoo zij al aanstonds opgemerkt, dat Ds. Ploos van Amstel van Reitzum zeer goed heeft ingezien, dat deze uitdrukking *juist* gekozen was, en ze daarom overnam, niettegenstaande hij in zake de concept-regeling *niet* aan onze zijde, maar lijnrecht tegenover ons stond.

Ziehier hoe de zaak ligt.

Te ijveren voor het behoud van een Theologische School heeft op zich zelf niets met conservatisme te maken, en is zelfs het tegendeel van „conservatief", indien dit geschiedt *uit beginsel*, uit *overtuiging*, om *'s Heeren wil*.

Ook wij staan op het standpunt, dat de Gereformeerde kerken verplicht zijn, haar Theologische School, als een eigen inrichting der kerken, in stand te houden; niet omdat we conservatief zijn; maar omdat we, geleerd door de ervaring, het aan boord hebben van stormreilen, als men uitvaart, noodzakelijk keuren.

Dat nu een ander voor datzelfde doel ijvert uit een ander beginsel, maakt *hem* evenmin conservatief. Staat iemand in de overtuiging, dat de Theologie tot den Dienst des Woords behoort, en daarom *moet* uitgaan van de gelastitueerde kerken, dan zullen we trachten hem de onjuistheid van dit beginsel duidelijk te maken, maar nooit zeggen, dat hij, zoolang hij aldus denkt, conservatief is ter oorzake van zijn opkomen voor de Theologische School.

Neen, conservatief wordt men dan eerst, als men voor iets ijvert, zonder dat een beginsel dezen ijver leidt, *enkel om het maar te houden gelijk het is.*

En dit nu greep hier plaats.

Men gaf toe, dat het beginsel *niet* eischte, dat de Theologische School nu juist in Kampen bleef. Men weersprak het niet, dat het beginsel *niet* met zich bracht, dat de gelastitueerde kerk nu ook Latijn en meetkunde ging doceeren 1). Men gaf het u gewonnen, dat het beginsel eer *tegen* dan voor het praeparatoir examineeren door curatoren was.

En toch, het feit ligt er toe, ook op geen dezer drie punten dorst men eenige verandering aan.

En dit nu *is* conservatief, geheel in den zin van de definitie die Calvijn reeds van het conservatisme gaf: *malum bene positum non movere*, d. w. z. een verkeerde zaak, omdat ze goed zit, laten zitten.

Had men nog gezegd: „Zeker, deze dingen *moeten* en *zullen* anders worden; maar laat ons nog wat toeven, om de zwakkeren niet te verontrusten," zoo ware dit wel een weinig geestelijk getuigenis omtrent deze „zwakkeren" geweest, maar ook zoo ware men nog niet in het conservatisme vervallen.

Maar wel verviel men hierin, toen men enkel uit zekere vreeze en uit zekeren angst, het er heen dreef, om het „kruidjeroeimijniet" zelfs niet aan te raken, en op elk punt angstvallig toe te zien, dat er toch aan niets dat de tegenwoordige positie der school raakte, getornd werd.

Vergissen we ons hier nu in, en zeggen deze broeders: „Zoo staat het met ons niet. Wij kennen angst noch vreeze. Mits de eigen inrichting der kerken maar krachtig op haar wortel bleeie, zijn al deze bijzaken ons om het even en willen we ernstig meêwerken, om elk dezer punten uit het daarbij behoorend gesichtspunt te behandelen," — natuurlijk dán zou blijken, dat er *geen* conservatieve groep onder ons bestond, en hierin zouden we ons *kartelijk* verblijden.

Zooals nu echter de zaken staan, zien we eer achteruitgang dan vooruitgang.

In vroeger dagen lazen we telkens, dat op de Synode der Christelijke Gereformeerde kerk beraatslaagd was over het verplaatsen van de Theologische School, nu eens naar Amsterdam, en dan weer naar Utrecht. Ook hoorden we toen gedurig spreken van pogingen, om de letterkundige opleiding los te maken van de Theologische School en een eigen Gymnasium te stichten. Toen was er dus critiek, en had men nog den moed de zaken onder de oogen te zien. En nu is het de theorie van de porceleinkast.

Over het *„derde deel"* kunnen we kort zijn.

Die uitdrukking is niet van ons, maar van Ds. Littooy, die ons wel vergunnen zal, dat we zijn recht op het vaderschap van deze uitdrukking eeren.

Dat we ze overnamen is alleen, wijl ze o. i. waar en juist is, en eerlijk altoos het langste duurt.

Toen in 1892 de beide groepen ineenvloeiden, was elk der beide groepen, volgens de volkstelling, omstreeks 200 000 zielen sterk.

Nu is er geen twijfel aan, of onder die ééne 200 000 (de vroegere Ned. Geref.) zou in niet ééne plaats gevaar voor scheuring ontstaan zijn, indien men de School naar elders had overgebracht, de letterkundige opleiding als kerken had prijsgegeven, en de classis weer het praeparatoir-examen had laten afnemen.

En komt men nu op de andere groep (de vroegere Christ. Geref.), dan is het even ontwijfelbaar, dat er onder deze 200 000 een aanmerkelijk aantal is, dat zeer vóór zulke verandering zou geweest zijn, en een nog grooter aantal, dat er, mits de eigen inrichting der kerken bleef en haar zelfstandigheid behield, er niet aan gedacht zou hebben naar Ds. Van Lingen over te loopen, enkel om de plaats van vestiging, om de al of niet bijvoeging van propaedeuse, en behoud van het praeparatoir voor de Curatoren.

De conservatieve groep, dat zijn zij, die zeggen: »Aan niets mag getornd worden, het moet alles blijven zooals het is", *kan* daarom onmogelijk meer dan een *derde deel* zijn.

Zelfs houden we één derde deel nog voor veel te sterk genomen.

En wat nu het laatste punt aangaat, namelijk onze *critiek op de afvaardiging*, zoo houden we ons stellig overtuigd, dat wie hierin tegen ons schrijft, ons toch in zijn kinnenkamer gelijk geeft.

1) Wel zeggen sommigen, en wij met hen, dat het gewenscht is, aanstaande theologen reeds bij hun propaedeuse voor verkeerde invloeden te bewaren, en voor te bereiden op wet hen wacht, maar hieuit kan niet volgen, dat de kerken zelven daarom een progymnasium moeten hebben; alleen dat er zulk een progymnasium zijn moet.

Hier toch geldt het een feit van publieke notorieteit.

Van de *veertig* leden der Synode waren er *dertig* uit de vroegere Christelijke Gereformeerden gekozen, en slechts even *tien* uit de vroegere *Nederduitsch Gereformeerden*, niettegenstaande beide groepen bij de samenstelling *even sterk* stonden in het aantal.

Dit feit heeft algemeen de aandacht getrokken, en mocht niet verklaard worden uit heerschzucht of onbroederlijken zin. En daarom nu is het verklaard, verklaard ook door ons, uit zekeren angst, die vele kerken had aangegrepen, alsof er metterdaad een aanslag tegen de Theologische School ware gesmeed.

Door dien angst bekropen, heeft men zich toen niet afgevraagd, of er op de Synode van Dordrecht ook velerlei principiële beslissingen zouden te nemen zijn, maar bijna alleen zich de vraag gesteld, hoe het was aan te leggen, om te zorgen, dat de Theologische School behouden uit den strijd kwam.

En dit nu verklaart het, dat men zich niet heeft afgevraagd: „Wie onzer broederen is voor de fundamenteele behandeling van zaken de eerst aangewezene?" maar schier uitsluitend: „Wie moeten we afvaardigen om zeker te zijn, dat de School geen schade lijdt."

Legt men ons nu een verklaring voor, waarin allen die tot deze afvaardiging meewerkten, als eerlijke mannen, voor het aangezichte Gods, betuigen, dat ze bij het vestigen van hun keus en het uitbrengen van hun stem, aan zoo iets *zelfs niet gedacht hebben*, en zich alleen hebben afgevraagd: Wie is in onzen kring de man aan wien God de meeste en beste talenten voor principieele kerkregeering schonk? — natuurlijk dan nemen we onze meening terug.

Tot zoolang echter bestaat er dan ook geen aanleiding, om de dingen anders te zien, dan iedereen ze ziet.

Immers wat we nu neerschrijven is de algemeen heerschende overtuiging.

En als men ons nu tegenwerpt, dat men door zoo iets te zeggen, gevoeligheden opwekt, prikkelt, of zelfs krenkt, dan betuigen we onzerzijds gaarne alles te willen doen, wat aan de broeders min-aangename gewaarwordingen sparen kan, maar dan versta men toch wel, dat dit ook bij ons een grens vindt in wat geëischt wordt door de eere der *beginselen*.

Dat overgevoelige en prikkelbare is niet goed, is niet Christelijk.

Als er iets aan de waarheid Gods wordt te kort gedaan, laat ons dan zeer fijngevoelig zijn.

Maar als er iets gezegd wordt dat in, druischt tegen onze persoonlijke sympathieën, laat ons dan liever onderzoeken, onderzoeken voor Gods oog, of zulk een critiek ons ook iets te zeggen heeft; is dit zoo, er dan naar handelen; en is dit *niet* zoo, ze kalm naast ons nederleggen.

Universiteit en kerk.

Een vorig maal wezen we op hetgeen onze vaderen in zake de verhouding tusschen de universiteit en de kerken op de Synode van Dordrecht in 1619 als hun oordeel, vaststelden.

Wie dit historisch punt verder wil nagaan, mogen we verwijzen naar het geschrift, dat schrijver dezes hierover vroeger in het licht gaf, getiteld: *De executeurs der Dordsche nalatenschap*, en voorts naar het bekende werk van Dr. H. H. Kuyper, *De opleiding tot den Dienst des Woords bij de Gereformeerden.*

Thans stappen we hier voorloopig van af, en willen we de zaak van de zijde der universiteit bezien.

En dan staat het bij ons vast, dat de universiteit er het hoogste belang bij heeft, om ten deze den goeden dienst der kerken in te roepen.

Dit kon natuurlijk geen effect hebben, zoolang de Gereformeerde kerken nog niet tot genoegzaame eenheid gekomen waren. Een Universiteit *kon* niet zeggen: »Met deze groep kerken wil ik wel, met die niet in onderhandeling treden." Als universiteit stond ze niet tegenover een groep, maar tegenover het geheel.

Nu echter *beide* groepen van kerken ineen zijn gevloeid, en alzoo *het geheel* in de Generale Synode een orgaan heeft verkregen, is dit anders geworden.

Thans is voor de universiteit de ure aangebroken, om zich af te vragen, welken dienst zij als universiteit van de kerken vragen mag, en welke stappen behooren gedaan te worden, om dien dienst te erlangen.

De universiteiten verkeeren toch, zoolang ze geheel op zichzelve drijven, in bestendig gevaar.

Ze neigen er uit haar aard licht toe, om af te glijden naar den algemeenen grondslag, dien onze Staatsuniversiteiten in *de menschelijke rede* meenen gevonden te hebben.

Is er nu een Universiteit, gelijk de Gereformeerde Universiteit in Amsterdam, die dit *niet* wil, die integendeel zich op den Gereformeerden grondslag plaatste, en den zin en den wil heeft, daarop te volharden, dan rijst natuurlijk de vraag hoe dit haar mogelijk zal zijn.

Gereformeerd is een *confessioneel* begrip, en dus een begrip van *kerkelijken* aard.

In haar statuten heeft de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag dan ook duidelijk uitgesproken, dat zij haar *Gereformeerden* grondslag aldus opvat en verstaat.

Ze verwijst toch in die statuten naar de Gereformeerde *Belijdenis* en naar de *kerkelijke* usantie en practijk ten opzichte van deze Belijdenis.

Geheel afgezien van de bijzondere eischen der Theologische faculteit, geldt derhalve voor heel de Universiteit in al haar faculteiten de eisch, dat ze confessioneel niet op doolpaden verloope.

Dit toch zou het dubbele kwaad met zich brengen, dat ze weer van haar grondslag afgleed, en ten andere dat ze *tegenover* de kerken als zekere confessioneele macht met eigen inzicht optrad.

Biedt nu de Universiteit van zich zelve waarborg tegen dit verre van denkbeeldig gevaar?

Is die waarborg geboden in de Hoogleeraren? In de Curatoren? In de Directeuren? In de Algemeene vergadering?

Stellig niet.

Niet in de Hoogleeraren, daar juist van hen het kwaad zou kunnen uitgaan en zij dus zich zelf niet controleeren kunnen.

Niet in Curatoren en Directeuren, die als zoodanig geen confessioneele bevoegdheid hebben.

En ook niet in de Algemeene vergadering, die zelfs geen macht van beslissing heeft.

Alleen zou men kunnen zeggen, dat er een zekere waarborg lag in de contributiën. Ging toch de Universiteit op verkeerde paden, dan zou het Gereformeerde volk allicht zijn bijdragen inhouden, en zoo tot correctie noodzaken.

Maar afgezien nu van de omstandigheid, dat het kwaad lang *schuilen* kan, eer het publiek uitkomt, is het toch beneden de waardigheid van de Universiteit en van de Gereformeerde zeden, om éénigen waarborg in geldelijke straf te zoeken.

En daarom is onze voorloopige conclusie, dat een Universiteit op Gereformeerden grondslag den waarborg voor het behoud van haar Gereformeerd karakter ten principale te zoeken heeft in de controle en het toezicht der Gereformeerde kerken.

KUYPER.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van Mej. C. M. te Delft, zo blauwe postzegels; van B Boneschans te Oostwolde, ingezameld *f* 4; van J. v. R. te Vlaardingen *f* 1.

Ontvangen door Dr. A. KUYPER: Van K. Wiersma te Rochester N. J. van drie vrienden *f* 9 57.

Uit de Pers.

In de *Bazuin* neemt de redactie het voor Ds. Gispen op. Er was in de *Wekker* critiek geoefend op de schoone predikatie door Ds. Gispen te Dordrecht vóór de Synode gehouden, alsof hij de heeren Van Langen c. s. als door demonen bezeten had voorgesteld.

Hiervan nu zegt de redactie:

In *de Wekker* van 13 October ll komt in de rubriek: »Kerkelijke stukken" een vrij gematigde bespreking voor met W. onderteekend, van de door Ds. Gispen gehouden Rede, in de ure des gebeds voor de onlangs te Dordrecht gehouden Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland. W. oordeelt niet geheel ongunstig over die Rede, maar één zin heeft hij niet goed gevat. De zin luidt: *„De leiders zelven zien niet in, dat ook zij slachtoffers zijn, wellicht van hunne persoonlijke eigenaardigheden, maar niet ondubbelzijn van verborgen werkingen van geesten, die zoo min hen als ons beminnen, doch die hen gebruiken om beroering te verwekken, onrust, wantrouwen en verdeeldheid te zaaien, en zoo doende te beproeven de Gereformeerde kerken te verwekken, en de gevolgen der getroffen vereeniging zoo gering mogelijk te maken."*

In het woord: *geesten* kan W. niet anders zien dan dat er mede bedoeld is: *boeze geesten*, kwade geesten, alzoo: demonen of duivelen. Waaruit dan zou moeten volgen, dat de leiders, predikanten en voorgangers in de Christelijke Gereformeerde kerk in Nederland mannen zijn die arbeiden onder den invloed en de verborgen werkingen van boeze geesten; menschen alzoo van wie niets goeds te wachten is, maar die men met alle macht moet bestrijden. Het spijt W., dat Ds. Gispen zulk een insinuatie in zulk een vergadering en op zulk een oogenblik aan het adres zijner broederen te lezen gaf, en vraagt, of de redacteur van *de Bazuin* welicht de goedheid wil bewijzen, vroeger of later, nadere verklaring te geven van hetgeen hij op den kansel te Dordrecht met zijn: *verborgen werkingen van geesten,*" bedoelde.

Gaarne wil de redacteur van *de Bazuin* aan dit verlangen voldoen. Hij wil dit evenwel niet aangemerkt hebben als een »bewijs van goedheid." Wanneer broeders opheldering vragen van een door hem gesproken of geschreven woord, acht hij het niet een »goedheid," maar niets dan *schuldigen plicht*, althans te pogen de gevraagde opheldering te geven.

En dan spreekt hij het nu openlijk en onomwonden uit, dat hij noch bij het schrijven, noch bij het uitspreken der bewuste woorden, gedacht heeft aan helsche geesten, demonen of duivelen. In hoeverre de boeze geesten invloed uitoefenen op de verdeeldheid van de belijders des Heeren, en van alles wat daarmede in verband staat, kan met geen paar woorden besproken of uitgemaakt worden. Ook is het niet goed den duivel van alles de schuld te geven, om den mensch zooveel mogelijk vrij te pleiten. En had W. nu eenvoudig gelezen, wat er staat, en niet het woord »boeze" er in gelegd, dan zou allicht zijn verstoomelen niet zoo ongunstig geweest zijn.

Er wordt in den bedoelden zin gesproken van geesten.

Geesten, die zoo min de Christelijke Gereformeerde kerk als de Gereformeerde kerken beminnen.

Maar die de leiders in de Christelijke Gereformeerde kerk gebruiken om beroering te verwekken, onrust wantrouwen en verdeeldheid te zaaien.

En zoo doende beproeven, de Gereformeerde kerken te verwekken en de gevolgen der getroffen vereeniging zoo gering mogelijk te maken.

Bij dit alles heeft Ds Gispen niet gedacht aan duivelen, maar aan menschen, menschelijke geesten, die in Den Haag, Utrecht en op andere plaatsen wonen. Geesten, die zich uitspreken in het *Algemeen Hanaets blad*, het *Nieuws van den Dag*, de *Gereformeerde kerk* en andere bladen; geesten, die hun afkeer van alle separatisme niet onder stoelen of banken steken, maar het separatisme van Ds. Wisse c. s goedkeuren, om een in hun oog nog verwerpelijker separatisme te denken. Deze geesten maken van de verdeeldheid der Gereformeerden vijgebladeren om zichzelven te dekken. Zij verdoelen om te heerschen en stemmen met hun geld en hunne toejuichingen een verschijnsel op kerkelijk gebied, dat zij principiëel afkeuren. Zij onthouden zich van de Christelijke Gereformeerde kerk zoowel als van de Gereformeerde kerken; voor beide hebben ze geen liefde. Hunne geschenken en aalmoezenbetuigingen hebben een strekking, die minder edel is, al hebben zij ook het recht om een adelijk predicaat bij hun naam te voegen. En vandaar dat wanneer een paar menschen zich aan de gemeenschap der Gereformeerde kerken ontrekken met den grootsten ophef dit vermeld wordt, alsof nu Holland in last was en het laatste uur voor de Gereformeerde kerk diep aan weldra zou slaan. W. zou, b.v., wel eens aan Ds Kreulen kunnen vragen, of het geschil tusschen hem en Ds. Fels al bijgelegd is, en of Ds. Felix teruggekomen is van zijn oordeel over de Scheiding van 1834, welke volgens den Utrechtschen leeraar de vrucht is van Novatianisme, Donatisme en Labadisme.

Wij vleien ons met de onderstelling, dat W. zelf zal willen erkennen, dat deze opheldering aan duidelijkheid niets te wenschen overlaat.

En nu we toch aan 't ophelderen zijn, willen we meteen ophelderen, wat Ds Gispen bedoelt met de uitdrukking »on- en minkundigen". W. brengt die uitdrukking in verband met het geloof in den Heere Jezus, en de smalende woorden van 's Heeren tijdgenooten: »heeft ook iemand van de oversten in Hem geloofd of van de Farizeën?"

Dit nu heeft Ds. Gispen *niet* bedoeld Van on- en minkundigen sprekende, heeft hij niet gedacht aan menschen, die uit onkunde in den Heere Jezus gelooven en hunne behoudenis in Hem zoeken; maar aan menschen die, hoe geloovig en vroom ook, geen genoegzame kennis hebben van de Gereformeerde wijze van kerkregeering, en tengevolge daarvan, als zij hooren van eene »Synode des verraads" en van »krenkend onrecht der gemeenten aangedaan," door zulke groote woorden zich laten beet nemen en tot handelingen vervoerd worden, die met de Gereformeerde kerkregeering niet te rijmen zijn, en evenmin overeenstemmen met de belijdenis des geloofs, die de Nederlandsche Gereformeerden, van de dagen der Reformatie af, als de hunne erkennen. RED.

Dit is ter zake en afdoende.

Och, het is nu eenmaal een feit, dat het Christus beliefd heeft, in zijn kerk Joden en Grieken, Scythen en Barbaren te doen saamwonen, mits ze hem als hun Heere en Koning beleden.

Maar voor ons, 't zij we dan van nature Joden of Grieken, Scythen of Barbaren zijn, valt het kerkelijk saamwonen niet zelden hoogst moeilijk.

Hadden wij het voor het zeggen, we maakten voor de Scythen en voor de Barbaren altemaal afzonderlijke kerken.

Maar het *mag* niet.

Christus wil het niet.

KUYPER.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 27 October.

Vergadering der Classis Rotterdam, gehouden te Rotterdam op Donderdag 24 Augustus 1893.

Van wege de roepende Kerk van Rotterdam (B) opent Ds. Van Veelo de vergadering.

De credentie-brieven zijn in orde bevonden. Vertegenwoordigd zijn alle, d. i. 22 Kerken.

Naar toerbeurt neemt Ds. Douma het presidium waar.

Als roepende Kerk voor de volgende Classisvergadering, die in October zal worden gehouden, wordt aangewezen Rotterdam (A).

Rapport wordt uitgebracht door de deputaten voor de grensregeling tusschen de Kerken Rotterdam A en B, en de nog niet geopenbaarde Kerk van Hilligersberg, en de Kerken van Kralingen en Capelle aan den IJsel.

Omtrent de nog niet geopenbaarde Kerk van Feijenoord wordt eene commissie benoemd, die op eene volgende vergadering voorstellen indienen zal.

De Classis gehoord hebbende de gronden, waarop Ds. Schaafsma emiritaat vraagt van zijn Kerkeraad, verklaart tegen het geven van dit emeritaat geen bezwaren te hebben.

De Classis met diep leedwezen constateerende, dat Ds. D. Boonstra, vóór dezen Dienaar des Woords in de Kerk van Schiedam (B), zijn dienstwerk willekeurig verlaten heeft, om terug te keeren naar het »Nederl. Hervormd Kerkgenootschap", verklaart, dat deze broeder heeft opgehouden beroepbaar te zijn als Dienaar des Woords, hiervan bij dezen kennis gevende aan de Geref. Kerken in Nederland.

Als consulent voor Schiedam (B) wordt aangewezen Ds. Veder.

Ook voor de andere vacante Kerken in de Classis worden consulenten benoemd.

De Classis neemt kennis van den toestand van de Kerk van IJselmonde. Zij adviseert aan den Kerkeraad, om met den naburigen Kerkeraad voorts zijne vergaderingen te houden.

Het verzoek van de Kerk van Hoogvliet, om *f* 100 meer ondersteuning van de Classis te mogen ontvangen, wordt toegestaan.

Naar aanleiding van een bezwaarschrift van een br. Ouderling uit Rotterdam, spreekt de Classis uit, dat de Kerkeraad, als representeerende de gemeente, is geroepen de weezen te verzorgen, en hij doet dit door het orgaan der diaconie.

(Door misverstand eerst heden ter plaatsing verzonden.)

Vergadering der Classis Bosch, gehouden te 's-Bosch 17 Oct. 1893.

Ds. J. M Mulder opende deze vergadering.

Blijkens de credentie-brieven werden de 9 kerken door 15 afgevaardigden vertegenwoordigd.

Ds. Mulder rapporteert in zake het besluit van de Generale Synode aangaande de indeeling van Brabant in vier Classes. Die indeeling is teruggewezen naar de kerken. De Classis oordeelt, dat deze zaak nu voorloopig wel kan rusten. Ook rapporteert Ds. Mulder inzake de ineensmelting van Capelle A en B. Het werk van Deputaten, aldaar verricht, bleek zoo gezegend, dat A en B verdwenen zijn en Vrijhoeve Capelle heerlijk te voorschijn trad. Alvorens echter de Classis tot definitieve goedkeuring overgaat, zal de kerkeraad te Vrijhoeve-Capelle nog het oog op een en ander moeten vestigen.

Nog krachtiger dan vroeger zullen pogingen in het werk worden gesteld om gelden te verzamelen, teneinde te Helmond en Heenaveen een Dienaar des Woords te kunnen beroepen.

Twee voorstellen, het eene strekkende om den vroegeren naam der Classis te handhaven, het andere om voor de toekomst een betere indeeling in provinciën te verkrijgen, werden tot een volgende vergadering aangehouden.

Nadat nog Sprang als roepende kerk voor de volgende vergadering was aangewezen, sloot Ds Binnema deze vergadering met dankzegging.

Kas voor amor. pred., pred-wed en weezen.

Op de vergadering der Deputaten is als secretaris benoemd de heer H. Brink te Beilen, prov. Drente. Ook wordt medegedeeld, dat in het verslag per abuis de Geref. kerken te Winterswijk door A en B nog zijn onderscheiden, daar die onderscheiding aldaar niet meer bestond.

Namens de Deputaten,
C. S. Boss, *afgevaardigd Scr.*

Hoogeveen, 17 Oct. 1893.

Buitenland.

Duitschland. De vijfde algemeene vergadering van den Gereformeerden bond.

Wij willen wel erkennen, dat wij een tiental jaren geleden de handelingen van den opkomenden »Gereformeerden Bond" in Duitschland met heel wat meer belangstelling volgden, dan

tegenwoordig het geval is. Toen hadden we hope, dat door het oprichten van genoemden bond het Gereformeerd kerkelijk leven zou gaan opleven, doch toen men het streven openbaarde om allen, die den Gereformeerden naam droegen, in eene vereeniging te saam te brengen, zonder er op te letten hoe deze tegenover het hart der Gereformeerde kerk stonden, hielden wij den Gereformeerden bond voor een dood geboren kind, d. w. z. van geen beteekenis voor de wederopleving der Gereformeerde kerken in Duitschland. Dit wil daarom niet zeggen, dat de Gereformeerde bond niet in staat zoude zijn om vele nuttige dingen tot stand te brengen. Dit jaar kwam de bond, die om de twee jaren vergadert, te Emden saam. Deze plaats had men zeker gekozen, omdat aldaar, na het convent te Wezel, de eerste synode der Gereformeerde kerken gehouden werd, wijl daar eenmaal de beroemde reformator à Lasco arbeidde, en omdat in Emden thans nog eene Gereformeerde kerk gevonden wordt. Al was deze plaats van vergadering voor menigeen ongelegen, toch gingen de leden der vereeniging in grooten getale er heen, zoodat nog niet éene vergadering zoo talrijk bezocht werd.

De vergaderingen duurden drie dagen, duidelijk kwam het aan den dag (zoo luidt het in een verslag voorkomende in een Duitsch kerkelijk blad) dat de bond op de positief Christelijke grondslagen staat, gelijk die in de Gereformeerde kerk vertegenwoordigd worden. Men hoort hierbij niet reppen van hetgeen de Gereformeerde kerk van andere onderscheidt. Trouwens houden wij het er voor, dat men getracht heeft allen die niet tot »de Protestanten-vereen." te rekenen, en van Gereformeerden huize zijn, saam te brengen.

Er werd op de vergadering lang en breed gediscussieerd over de Liturgie in de Gereformeerde kerken. Het komt ons voor, dat men in de discussiën over dit punt niet zuiver op de lijn der Gereformeerde gebleven is. »Niet eenvormigheid, maar overeenstemming in de grondstellingen die gevolgd worden, en zoo ruimer mogelijk vereeniging in de wezenlijke bestanddeelen (den Liturgie) is na te jagen", deze stelling werd door Consistorial Rath Goebel verdedigd, doch volgens ons blijkt hieruit, dat het niet voor absoluut noodzakelijk gehouden werd, dat men tot overeenstemming kwam in de wezenlijke bestanddeelen der Liturgie. Het referaat van den heer Goebel werd over het algemeen tot een leiddraad of maatstaf verklaard. Pastor Geijser gaf het denkbeeld aan, om op boetedagen de 10 geboden te laten voorlezen. Ook wees dezelfde spreker er op, dat het wenschelijk was en dat er naar gestreefd worden moest, om het psalmgezang dat in vele gemeenten nagelaten wordt, tot nieuw leven te brengen. Het is dan ook jammerlijk, dat vele Gereformeerde gemeenten, die althans dien naam dragen en als zoodanig bij de regeering bekend staan, geen psalmen zingen, maar enkel, op Luthersche manier, gezangen bij de samenkomsten der gemeente aan heffen. In den gezangenbundel zijn wel eenige berijmde psalmen opgenomen, doch het zijn er maar enkele. De geheele psalmenbundel werd in de Gereformeerde kerken nergens uitsluitend ingevoerd. Wel een bewijs, dat de polsslag van het Gereformeerde leven in Duitschland niet krachtig is.

In eene volksvergadering sprak pastor Krücke over het vierde gebod in zijne beteekenis voor het sociale leven; een actueel onderwerp, dat evenwel evengoed op eene Luthersche samenkomst of op een Christelijk Sociaal congres had kunnen behandeld worden.

Uit het verslag van den secretaris van den bond bleek, dat de bond nog altijd aan leden toeneemt en dat steeds meer gemeenten zich bij hem aansluiten. De bond heeft ook subsidie toegestaan aan twee inrichtingen voor jongelieden die te Berlijn in de Theologie studeeren. Dat men Gereformeerde jongelieden een christelijk tehuis bezorgt, kan niemand afkeuren, maar dat men in Duitschland nog altijd niet eene inrichting heeft, waar de Gereformeerde leer onderwezen wordt, is een droeve zaak.

Dit heeft de gemeente van Elberfeld begrepen, die nu een seminarium voor Gereformeerde Theologen, op haar eigene kosten wil bouwen. Het plan tot het stichten van eene diakonessen-inrichting keurde de vergadering goed. Men besloot daarvoor eene vereeniging op te richten.

Men deelt ons mede dat er onder de Gereformeerde vlag in Duitschland *negen* blaadjes verschijnen, terwijl op de vergadering voor de zooveelste maal werd uitgesproken, dat door het invoeren van de Pruissische unie, de Gereformeerde kerk meer geleden had dan de Luthersche.

Dit is het voornaamste wat in de driedaagsche vergadering werd verhandeld. Van harte hopen wij dat de kerk van Elberfeld al hare krachten zal aanwenden, om tot het stichten van een Gereformeerd Seminarium te geraken. Wij zouden den Duitschen broederen wel weer willen toewenschen, dat het hun gelukken mocht om weldra het Seminarium voor studenten in de Theologie te openen. Dan is het »ideaal eener Vrije Gereformeerde Universiteit" wel niet bereikt, doch dan is toch eene eerste schrede gedaan om het verdwijnen en verkwijnen der Geref. kerken in Duitschland tegen te gaan.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

KNOOPEN.

(*Slot*).

Op deze wijs verkrijgt men spoedig een menigte schijfjes, niet allen even groot natuurlijk, maar wel alle even fraai wit. Daaruit moeten nu de knoopen komen.

Dit doet de werkman op de draaibank en wel door middel van een werktuig dat veel lijkt op wat wij een centerboor noemen. De timmerman kan u zulk een laten zien. Het schijfje wordt zoo gezet, dat er twee zulke booren tegelijk op werken en zoo krijgt het in zeer korten tijd zijn vorm en de gaaties, en wordt geheel gelijk aan het patroon, waar het naar bewerkt wordt. Wil men het naderhand kleuren dan gaat het nog naar den verver. Op dezelfde wijs vervaardigt men knoopen uit beenderen, ebbenhout en andere houtsoorten, elpenbeen enz.

Ge kent zeker wel de fraaie parelmoeren knoopen, die vaak tot sieraad dienen. Deze worden gemaakt van de schaal van den pareloester, een dier dat leeft in de zeeën rondom Macassar, in de Perzische Golf, de Roode Zee, de Golf van Panama en elders. Het is echter niet zoo gemakkelijk die oesters te krijgen, want zij liggen op den grond der zee. De mannen, die er naar duiken, worden aan touwen naar beneden gelaten, en loopen dikwijls gevaar om verslonden te worden door haaien, die even graag menschen vangen als de menschen parels. Zoo'n duiker kan natuurlijk niet lang onder blijven, ten minste als hij geen duikertoestel heeft. Hij grijpt zooveel oesters als hij kan, werpt die in een net of zak en laat zich weer optrekken. Het is hem natuurlijk 't meest om de paarlen te doen, die in de schelpen zitten. Doch ook deze laatsten hebben waarde. Men verkoopt hen aan de vervaardigers van knoopen en dan is het een ver van makkelijk werk van dat harde parelmoer het noodige te maken. Dat geschiedt ook op de draaibank. De kunst daarbij is vooral knoopen te leveren die schoone kleuren en tinten hebben.

Als de knoopen bestaan uit stoffen, die tot zachte stof of pap kunnen gemaakt worden, is natuurlijk de bewerking geheel anders, b. v. bij zulke uit hoeven vervaardigd. Wanneer de harde stof dun of week is gemaakt en vloeibaar wordt zij warm dan in een koperen vorm gegoten, op welken een andere vorm met kracht sluit. Weldra is de knoop bijna afgekoeld. Dan wordt zij er uitgenomen en opgemaakt, d. w. z. de ruwe kanten worden glad gemaakt en de gegoten knoop is klaar.

Misschien hebt ge ook wel die glazen knoopen gezien, welke eigenlijk bollen zijn van glas, met stiften of oogen er aan om ze vast te hechten. Om zulk een knoop te verkrijgen zet de werkman de stift met het oog op de draaibank, en terwijl het stukje metaal ronddraait, laat hij er gesmolten glas op druppelen. Dit glas valt van een stuk dat hij in de eene hand houdt en dat gedeeltelijk smelt, door de werking van een gasvlam en een blaaspijp. Het glas zet zich dan om het metaal en blijft er als stroop aanhangen. Wordt het daarna weer verhit dan krijgt het gemakkelijk den behoorlijken vorm en de stift zit er vanzelf in. Bij andere glazen knoopen komt de draaibank niet eens te pas.

De schoen- en laarzenknoopjes worden op geheel bijzondere manier vervaardigd, althans voor sommige soorten van schoeisel. Evenals uit metaal voor andere knoopen drukt men in dit geval schijfjes uit een vel zoogenaamd *papier maché*, een soort bruin papier, een dikke stevige stof; de machine maakt tegelijk midden in 't schijfje een opening. Dan komen de schijfjes in de handen van kinderen, die er de stiften in steken. Vervolgens komt de knoop weer onder de pers, die er den vorm aan geeft en hem hard en glad maakt.

Zoo zouden we voort kunnen gaan. Ge ziet wel, dat er groote verscheidenheid is en dat men best, gelijk sommige menschen gedaan hebben, een verzameling knoopen kan aanleggen, vooral wanneer men ze ook bijeen brengt uit verschillende tijden, en alle neemt, van den knoop af die zoo groot is als een horloge, tot het kleine boordknoopje toe. Zulk een verzameling is echter een dure liefhebberij, want ten eerste wordt voor knoopen, waarvan men zeker weet dat groote mannen ze aan hun kleeren hebben gedragen, b.v. admiraals als De Ruyter of Nelson, of veldheeren als Napoleon of Wellington, veel geld betaald, wijl zulke knoopen historische merkwaardigheden zijn. Ten tweede dienden oudtijds de knoopen veel meer nog tot sieraad dan thans, en werden ze in geheele rijen op de kleeren gezet, zonder tot iets bepaald nut te zijn. Zoo had men zelfs knoopen, in elken waarvan een uurwerk zat, zoodat men slechts op zijn mouwknoop had te zien om te weten hoe laat het was. Andere knoopen bestonden uit diamanten, edelgesteenten of paarlen. En dat zulke knoopen geen dubbeltje het dozijn kosten, begrijpt gij.

Gouden en zilveren knoopen worden nog vaak gedragen, alsook zulke waarin edelgesteenten zijn gezet. Ze dienen echter lang niet zoo veel meer enkel tot praal als vroeger. De kleeding der menschen is trouwens in 't geheel veel eenvoudiger dan voorheen, en daardoor veel minder duur en wel zoo gemakkelijk in 't dragen en minder tijdroovend bij het aankleeden.

Een knoop is maar een klein ding, toch leven duizenden menschen, werklieden, winkeliers, kooplui, van het maken en verkoopen van knoopen. Dat leert ons weer het kleine niet te verachten, te meer nog als er kunst en vlijt noodig is om het te vervaardigen. Weet gij ook waar ons geleerd wordt het kleine niet voorbij te verzien, al wordt daar op andere dan stoffelijke zaken gedoeld?

In den tijd toen men nog uurwerken in zijn knoopen droeg, kwam eens een eenvoudige maar rijke landman te Parijs. Hij trad binnen bij een horlogemaker, en kocht een dier groote ronde zakuurwerken in gouden kast, zooals zooals men toen had, driemaal dikker en zesmaal zwaarder dan thans een zakuurwerk.

Toen hij heenging zag hij op tafel ook zulk een knoop liggen, waarvan de eene zijde een wijzerplaat vertoonde. De boer dacht dat het niet dan een horloge was en sprak tot den winkelier:

»Hoor eens vriend, ik heb nu zulk een groot horlogie gekocht voor veel geld; dat kleintje moest ge er mij op toegeven."

Maar de winkelier antwoorde glimlachend: »Als gij dat kleintje koopt, vriend, geef ik u het groote toe."

Dat begreep de boer niet — en gij?

CORRESPONDENTIE.

T. K. H. te W.

Het is zelfs of liever juist van een redacteur niet te vergen, dat hij na bijna een jaar nog weet wat hem toen eens is gevraagd; vooral als er nog al eens vragen komen en de vrager noch *naam* noch *woonplaats* noemt. Gelieve dus iets meer op te geven.

HOOGENBIRK.

Ingezonden Stukken.

(*Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie*)

WelEerw. Hooggel. Heer!

Het zal Uw aandacht zeker niet ontgaan zijn, dat de Red. van de *Roeper* U der censure waardig acht. Immers volgens haar is U WelEerw. »door en door revolutionair" in Uw Heraut-artikel over de Synode, en treft U voorzeker de uitsluiting in het formulier voor het H. A. als een dergenen die tweedracht in de kerken zaait. En hoewel er duizenden in den lande zijn, die U, om Uws werks wil, hartelijk liefhebben, de Heere danken voor de rijke gave, die Hij, in U, aan Zijn Sion in het bijzonder, en aan het Godsrijk in het algemeen, gaf, daar is het de Red. van de *Roeper*, die op het voetspoor van een ongeloovig lid der (ik meen) eerste kamer van de Staten-Generaal, dewelke van een paus op zekeren grondslag sprak, zegt ten opzichte van den Red. van de *Heraut* »In Ger. Kerken maakt zich onbruikbaar al wie meent dat het hem vrijstaat de broederen te slaan en te vertreden als zij niet naar *zijn* zin willen handelen".

Dit woord hebt gij hooggeachte Red. de *Roeper* ontlokt, omdat gij in Uw oordeel over de Synode de broederen diep hebt gekrenkt, alsof het nog aan twijfel onderhevig is dat de Synode geestelijk arm is geweest, omdat de oppositiegeest haar de kop omlaag hield, zoodat ze niet aan de heupe harer Dordsche voorgangster reikte. Hoe het echter met het krenken der broederen bij de Red. der *Roeper* zelf is gesteld, beoordeele ieder die van onderstaande kennis neemt.

In No. 51 van de vorige jaargang van »de *Roeper*" schreef de toenmalige Red. dat de zoogenaamd Doleerende kerken bestonden uit eene gecombineerde groep Antinomianen, Cocceanen, Methodisten, Labadisten, Heidenen en Tollenaren, terwijl in het No. van 12 Jan. dezer jaargang, toen de *Roeper* geredigeerd werd door den tegenwoordige Red. een ingezonden stuk voorkwam, waarin hartelijke instemming werd betuigd met bovengenoemd stuk in No. 51 en de reeks sectarische geesten en diep zondige openbaringen nog werden aangevuld met dronkaards en vloekers, zonder dat er over Gereformeerden werd gerept.

Daar zulke aantijgingen niet vreemd zijn voor de Kerke Christi, en zij reeds onder den ouden dag klagende erkennen moest in haar zelf »ik ben zwart" en de Hoogepriester Jozua representeerende de Kerke Gods in het gericht niets ter zijner verontschuldiging kon aanvoeren, toen de Satan op zijn vuile kleederen wees, desniettegenstaande werd mijn harte in mij ontstoken, over de bedekte toeleg, om het werk Gods in onze dagen, te verlagen tot een werk des Satans.

Ik gevoelde mij dan ook gedrongen een ingezonden stukje voor *de Roeper* op te zenden, dat aldus besloot: Is hunne bewering de waarheid? maar hoe kon dan de Chr. Geref. Gem. met de Ned. Geref. Kerken, *als Kerken* over vereenigen onderhandelen, daar zulk een zonderlinge combinatie toch zeker elk merkteeken mist voor de ware kerk in Art. 29 onzer belijdenis aangegeven. Is dan de Chr. Geref. Gem. in Nederland inconsequent? Zoo ja, dat dan de vereeniging geen duim breedte verder ga. Zoo neen, dan is waarlijk de euvele moed van Ds. Van Lingen c. c. nog te verkiezen boven de inconsequentie van de schrijvers van bovengenoemde stukken.

Ik ontving echter mijn ingezonden stukje terug, met een bijgaand schrijven van de Red., waar onder meer instond »dat mijn stukje getuigde van een gansch verkeerden geest, dien ik (de Red.) niet tracht te konschetsen", en sluitende met deze woorden: »laat ons in al de Gemeenten, allereerst in ons zelven, al wat fout is fout noemen en trachten weg te nemen, doch in den geest en op den toon der liefde".

Hoe of dit »in den geest en op den toon der liefde" is te vereenigen, met de broederen te verguizen en hun den weg tot verweer af te snijden, was en is mij echter nog onverklaarbaar. Als uw *Heraut*-artikel een krenking der broederen is, met welken naam moet dan een gedragslijn als die van de Red. van de *Roeper* genoemd worden?

Diep wordt dan ook de smart gevoeld onder het volk, over zooveel onheilig drijven van een deel der Gereformeerden ter eener zijde, om alles wat van de andere zijde komt te minachten of ter zijde te stellen, getuige een der uitgesproken referaten op de laatstgehouden Pastorale conferentie te Rotterdam, beschouwd in het licht naar mijn bescheiden meening zoo glashelder betoog van Prof Rutgers over de Kerkenordening.

Dat de Geest der gebeden vaardig moge worden over Gods volk, om de vrede van Jeruzalem, is de hartelijke bede van Uwe U hoogachtende en dankzeggende geringe dien.

K. VINK GZ.

Purmerend, Oct. 1893.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Leeuwarden A. (vac. Van Andel), J. P. Visscher te Loosduinen. — Lutten aan de Dedemsvaart, L. Stroeven te Bunde. — Montfoort en Linschoten, L. van Wijngaarden, cand. te Monnikendam. — Overtoom (N. Amstel), D. C. P. Sluyter te Vianen. — Harlingen B. D Ringnalda te IJlst. — Appelscha, G. J. Hekker, cand te Deventer.

BEDANKT: Maasluis B. J. Osinga te Gouda B. — Serooskerke (Walch.) B. J H. F. Gangel te Aalten. — Oosterzee en Echten, F G. Petersen te Mildam. — Aarlanderveen. A. de Vlieg te Renkum. — Ommen c. a., G. W. H. Esselink te Sliedrecht. — Oudemirdum, Sondel c. a., J. Kok te Hommerts en Jurrijp.

Nederduitsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Garsthuizen, A. W. Hötte te Blarikum. — 's Heer Hendrikskinderen c. a., H. J. Hulscher te Kolijnsplaat - Zoelen (bij Tiel), J. W. de Kanter, cand. te 's-Gravenhage. — Noordeloos c. a., Ph. S. Niemeijer te Giessen-Oudkerk. — Heino, J. L. Pierson te Hengelo (Geld.) — Ouderkerk aan den IJssel, J. Dekking te Jaarsveld. — Harderwijk De Jong te Streefkerk. — Nieuwenhoorn, G. Blanken te Zierikzee. — Heenvliet, G. A. Lolkema te Rockanje c. a. — Rijsen (Ov.), C. R. Rijnenberg te Ferwerd. — Heenvliet (cl. Brielle), J. Visser te Nieuw Helvoet. — Hoek (cl. IJzendijke), W. Timmermans Paquy te Hoogersmilde. - Voorthuizen, B. J van Heiningen te Huizen. — Harderwijk, B. A. de Jong te Streefkerk. — Marum. T. Heringa te Gasselte. — Venhuizen (N. H.), C. Hille Ris Lambers te Oostvoorne. — Surhuisterveen, J. K. Sikkema, cand. te Leiden.

AANGENOMEN: Obergum, P. van Binnendijk te Stadskanaal.

BEDANKT: Bieskensgraaf, H. Visscher te St. Jansga. — Halle (cl. Zutphen), B. de Planque te Gendringen. — Bergschenhoek, H. Visscher te St. Johannesga. — Gravepolder. Dr. W. v. d. Beke Callenfels te Delden. — Monster, J. C. Klomp te Lunteren. — Biggekerke, P. de Buck te Oostkapelle. — Ezinge, M. Lotz te Ruinen (bij Meppel). — Terkaple c. a., J. M. E. Steenbeek te Wijnjeterp. — Bergummerheide, W. Jurrema te Windesheim. — Klaaswaal, J. M Contradi te De Lier (bij Delft.) — Gasselternijveen, W. G. van Doorne te St Michielsgestel. — Terkaple en Kollamerzwaag, J. M. E. Steenbeek te Wijnjeterp. — Bergumerheide, W. J. Jurrema te Windesheim. — Leeuwen en Puiflijk. D. Meerburg te Vreeswijk. — Nieuw Lekkerland, H. Visscher te St Jansga c. a. — Deurne, J. A. M. Bolderman te 's Gravezande. — Maurik, N Jolles te Drachten. — Nieuwveen en Frederiksoord, R. Schaaff, cand. te Tjerkwerd (Fr.) — Nichtevecht, P. van Binnendijk te Stadskanaal. — St. Filipsland, W. H. Dijkman te Breskens. — Maartensdijk, W. E. Noordink te Kubaard.

Advertentiën.

Hoenderpark Statum.

Zuiver VERSCHE EIEREN, dagelijksche verzending, per 60 stuks *f* 4.20 of 70 stuks van jonge kippen. *Franco rembours.*

M. KINGMA, Lemelerveld.

AMERIKAANSCHE Orgels.

In het Magazijn van MUZIEK-INSTRUMENTEN van

J. M. W. STOKER,

Stationsplein 2, Hilversum,

vindt men een ruime keuze **Amerikaansche Orgels, welke ons door den Heer A. PREIJER vertegenwoordiger der Hollandsche Kunst** te *CHICAGO*, **onmiddellijk van de GROOTSTE en BESTE FABRIEK aldaar worden toegezonden.**

Orgels in huur en op afbetaling. — Lage prijzen. — Stemmen en repareeren, ook van Kerkorgels.

Speciale Conditiën voor HH. Onderwijzers.

Breebaart's Orgelhandel,

Damrak 23, Amsterdam,

ruim 200 stuks in voorraad.

Laagste prijzen. *Vraag Catalogt.*

GAAT TER PERSE:

Het Jaarboekje

VAN DE

Gereform: Kerken in Nederland voor 1894.

39ste JAARGANG.

(Vroeger uitgave S. VAN VELZEN). Prijs **30 Cent.**

Onder redactie van:

Ds. H. G. de Jonge en Ds. A. v. d. Sluijs.

Behalve een zoo volledig mogelijke **Kerkelijke Statistiek**, bevat het *Bijbel- en Marktkalender*, compleete *Watergetijden*, *Statistiek Scholen*, *Jongelings- en Jongd.-Vereen.*, *Zondagsscholen* en als naar gewoonte *degelijk en onderhoudend Mengelwerk*.

De inteekening staat alom open en bij den Uitgever

Enkhuizen. **P. VAN DER SLUIJS.**

G. F. JURJAANZ, Orgelmaker.

Amerik. Orgelhandel,

Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.

Steeds voorhanden uitgebreiden sorteering, van de soliedste fabrieken.

Directe aanvoer. Laagste Prijzen.

VRAAG CATALOGUS.

Engros en Détail.

f 9,90 nu voor f 5,90!!

J. WORP,

Melodiën der Psalmen en Lof- en Bedezangen

voor Orgelgebruik.

Netjes en stevig gebonden in geheel linnen band. Zoolang de voorraad strekt, verkrijgbaar bij A. FISSCHER, Boekhandelaar, Elisabethstr. 3, te *Utrecht*. Na ontvangst van postwissel à *f* 5.90 franco toezending.

WORLEDGE'S

HEAD-ACHE LOTION

is het beste, onschadelijke middel tegen

HOOFDPIJN

(uitwendig te gebruiken).

Verkrijgbaar door het geheele Rijk in flesschen van:

500 gr. à f 0.80; 250 gr. à f 0.45; 125 gr. à f 0.25.

Hoofd-Agent voor Nederland en Koloniën

JAN W. HAVERKAMP,

SPUISTRAAT 54, AMSTERDAM.

Jak. 4 : 17.

Bij den Uitgever **J. CAMPEN** te **Sneek** is verschenen:

Tweeërlei Staatsbeschouwing.

Een woord van ernstig bezwaar tegen het streven van **Dr. A. KUYPER**, door

J. KUIPER,

H. d. Chr. Sch. en Geex. Godsd.-onderw. te Schraard.

PRIJS 50 Ct.

Vrije Universiteit.

Laat ik aan het einde van dit trimester u in herinnering mogen brengen hoeveel er bij mij ingekomen is ten behoeve van het Studiefonds. Eigenlijk deed ik beter als ik zeide, hoe weinig er ingekomen is. Door de Stuiversvereenigingen ontving ik omstreeks *f* 450. Aan Collecten een bedrag van omstreeks *f* 50, en van particulieren omstreeks *f* 125. Een totaal bedrag dus van *f* 625. Hetgeen, naar rato over het geheele jaar gerekend, aanwijst een bedrag van *f* 2500. Voorwaar een al te gering bedrag, dat geheel buiten verhouding is met onze noodzakelijke uitgaven, die over dit jaar minstens de som van *f* 10,000 bedragen, zoodat wij ter nauwernood een vierde deel ontvangen hebben van hetgeen wij moeten uitgeven.

Indien deze verhouding tot het einde van het jaar doorging, zouden wij waarlijk geen raad weten; want zulk een tekort gaat de financieele krachten ver te boven. En, ik weet het niet, en ik heb er geen zeggen over, maar mij dunkt H.H. Directeuren zouden maatregelen moeten nemen om het dringend gevaar van zulk een tekort niet weder te beloopen.

Maar wij hebben hoop dat het daartoe niet behoeft te komen. Er resten ons nog twee maanden, waarin veel kan goed gemaakt worden van hetgeen ons fonds tot nog toe tekort kwam. Ja waarin zelfs alles nog kan vereffend worden. Indien wij maar vele bereidwillige harten en geopende handen mogen vinden, die ons helpen en ons een licht werk maken. Laat daarom deze dringende roepstem van u niet voorbijgaan. De Heere schenke u ook daartoe blijdschap in het geven. Alles wat in Zijn naam gegeven wordt, dat is Hem geleend, en werpt eene rijke winst af zoowel in het geven als in het ontvangen.

DE HARTOG.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan contributiën: door Ds. J. Dekker te Oldeboorn *f* 10.50; door Ds. H. L. Beijer te Landsmeer *f* 5; door den heer D. A. Jaarsma te St. Nicolaasga *f* 22.50; Amsterdam (2de storting) *f* 1100; Zaandam (restant) *f* 49.50; van den heer B. J. M. te A. *f* 2.50.

Aan collecten: van de Geref. kerk te Spijk B *f* 10.50; van idem te Brielle *f* 6.80; van idem te Dordrecht C *f* 31.96½; van idem te Winschoten *f* 21.95; van idem te O. Pekela *f* 16.76; van idem te Veendam *f* 17.35; van idem te Meeden *f* 8.61; van idem te Scheemda *f* 11.77; van idem te Midwolde *f* 6; van idem te Oostwolde *f* 35.40; van idem te N. Beerta *f* 2.91; van idem te Zwartsluis *f* 27.10; van idem te Maasland A *f* 5.17½; van idem te Hilversum A *f* 9.50; van idem te Oostburg *f* 11.09; bidstond te Amsterdam *f* 304.05; Geref. kerk te Zaandam A *f* 13.08.

Aan schenkingen: door Ds. H. R. Vos, te Veendam, gevonden in de collecte, *f* 1; gevonden in de collecte bij den bidstond te Amsterdam, *f* 3; M. O. P. *f* 10; door Ds. B. van Schelven, van N. N. *f* 12; uit 's-Bosch *f* 1.

Voor het Hospitium:

Van den heer B. J. M. te A. *f* 10.

Voor het Studiefonds:

Bij Prof. Dr. A. H. den Hartog ingekomen: door den heer J. A. ter Wolde, van de Halvestuiversvereeniging te Hilversum *f* 44.05, van J. W. B. te L. *f* 2; uit de catechisbus van Ds. J. B. te N. *f* 1.25; collecte Ger. kerk te Naaldwijk *f* 24.63½; samen *f* 25.88½; van R. te G. voor het lezen van de *Heraut* *f* 2; van de vrienden B. *f* 1.

NB. De collecte, de vorige week als uit Putten ontvangen, moest zijn uit Nunspeet.

S. J. SEEFAT, *Penningmeester.*

Hilversum.

De Groninger Brandwaarborg-Maatschappij.

Directeuren te GRONINGEN:

M. BROUWER en F. DIJKSTERHUIS, Oude Boteringestraat K. 112.

Hoofdagent te AMSTERDAM:

L. VAN DER VIJGH, Heerengracht bij de Hartenstraat 240.

Generaal-Agent: J. SCHIPPERS, te *Vlaardingen*.

Rechtskundige Adviseurs: Mrs. HEEMSKERK en VAN LENNEP,

Advocaten en Procureurs te Amsterdam.

Soliede personen met prima referentiën kunnen als Correspondenten in aanmerking komen.

P. VAN EIJK.

FIRMA JOHANNES KRAMER & Co.,

Dam 15--17, Amsterdam.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, vreemde COUPONS enz. Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIEN en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO met rentevergoeding van ½ pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Bij J. A. WORMSER, te Amsterdam, is ter perse:

ACTA der GENERALE SYNODE

VAN

„De Gereformeerde Kerken in Nederland",

gehouden te Dordrecht,

IN DEN JARE

1893.

Het werk zal waarschijnlijk ongeveer 12 vel groot worden.

GEDRUKT TER KON. NED. STOOMDRUKKERIJ, WARMOESSTRAAT 106, AMSTERDAM.